

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**із навчальної дисципліни «Управлінський облік»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Облік і аудит

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.е.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач - методист, Пушкар О. І.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 8							
Тема № 1. Мета, зміст та організація управлінського обліку	8	2	0	0	0	6	
Тема № 2. Склад витрат виробництва	8	2	0	2	0	4	
Тема № 3. Класифікація і поведінка витрат	8	2	0	2	0	4	
Тема № 4. Методика обліку і калькулювання витрат	10	2	0	2	0	6	
Тема № 5. Облік і калькулювання за повними витратами	12	2	0	4	0	6	
Тема № 6. Облік і калькулювання за змінними витратами	10	2	0	2	0	6	
Тема № 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами	8	2	0	2	0	4	Тестове завдання
Тема № 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	14	4	0	4	0	6	
Тема № 9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень	14	4	0	4	0	6	
Тема № 10. Бюджетування і контроль	12	4	0	4	0	4	Тестове завдання
Тема № 11. Облік і контроль за центрами відповідальності	8	2	0	2	0	4	
Тема № 12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку	8	2	0	2	0	4	
Всього за семестр № 8:	120	30	0	30	0	60	екзамен

**1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 8							
Тема № 1. Мета, зміст та організація управлінського обліку	9	1	0	0	0	8	
Тема № 2. Склад витрат виробництва	3	1	0	0	0	2	
Тема № 3. Класифікація і поведінка витрат	12	2	0	0	0	10	
Тема № 4. Методика обліку і калькулювання витрат	8	2	0	0	0	6	
Тема № 5. Облік і калькулювання за повними витратами	13	1	0	0	0	12	
Тема № 6. Облік і калькулювання за змінними витратами	13	1	0	0	0	12	
Тема № 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами	13	1	0	0	0	12	Тестове завдання
Тема № 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	13	1	0	0	0	12	
Тема № 9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень	12	2	0	2	0	8	
Тема № 10. Бюджетування і контроль	12	2	0	0	0	10	
Тема № 11. Облік і контроль за центрами відповідальності	10	2	0	0	0	8	
Тема № 12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку	2	0	0	0	0	2	Тестове завдання
Всього за семестр № 8	120	16	0	2	0	102	екзамен

2. Методичні вказівки до практичних занять

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема № 1. Мета, зміст та організація управлінського обліку

Тема № 2. Склад витрат виробництва.

Навчальна мета заняття: ознайомити здобувачів з метою, змістом та сутністю організації управлінського обліку на підприємствах, поглибити та розширити знання здобувачів щодо складу витрат виробництва, можливостей використання цієї інформації в управлінському обліку.

Кількість годин - 2 години

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання за темою 1:

1. Сутність та завдання управлінського обліку.
2. Етапи розвитку управлінського обліку.
3. Предмет, об'єкти та методи управлінського обліку.
4. Принципи та функції управлінського обліку.
5. Місце управлінського обліку в сучасній обліковій системі.
6. Організація управлінського обліку на підприємствах.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти

1. Які етапи розвитку управлінського обліку?
2. Які передумови формування управлінського обліку в Україні?
3. У чому сутність управлінського обліку?
4. Які принципи управлінського обліку?
5. Назвіть етапи організації управлінського обліку.

Навчальні питання за темою 2:

1. Класифікація витрат відповідно до П(с)БО 16 “Витрати”.
2. Склад виробничих витрат на підприємствах України.
3. Склад невиробничих витрат.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти.

1. У чому полягає сутність витрат?
2. Якими нормативними документами регулюють класифікацію витрат?
3. Чим відрізняються поняття «виробничі витрати», «валові витрати», «собівартість»?
4. Які витрати відносять до основних виробничих витрат?
5. Із чим пов'язаний поділ витрат на прямі та непрямі?

Методичні вказівки:

При вивченні теми слід звернути увагу на значення управлінського обліку для ефективної роботи підприємства, а також на взаємозв'язок управлінського, оперативного та фінансового обліку. Прийняття управлінських рішень сприяє ефективній роботі підприємства, тому від достовірності облікової інформації та від її аналізу залежить правильність прийняття управлінських рішень. Потрібно пам'ятати, що для аналізу складу витрат виробництва застосовується вітчизняна класифікація витрат згідно з П(С)БО, в якому даються чіткі визначення виробничих та невиробничих витрат, а також виділення основних та накладних витрат.

Міні-лексикон:

Управлінський облік, фінансовий облік, організація управлінського обліку, управлінське рішення.

Література: 1.3 (стор. 416-423), 1.4 (стор.13-36), 2.1 (стор. 4-6, 9-10), 2.2 (стор. 13-24); 1.3 (стор. 432-435), 1.4 (стор. 103-105) . 2.1 (стор.34-35), 2.2 (стор.59-69).

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Розв'язати задачі:

Задача 1.

Компанія "Заур" реалізувала 150 000 замків за ціною 9,00 грн. за одиницю. Постійні витрати компанії становили 420 000 грн., а операційний прибуток 300 000 грн. Розрахувати загальні змінні витрати компанії.

Задача 2.

Чому дорівнюють постійні витрати підприємства за умов, що ціна продажу одиниці продукції становить 30 грн., обсяг продажу - 70 тис. одиниць, змінні витрати на одиницю - 20 грн., а оперативний прибуток - 15 тис. грн.

Теми для рефератів

1. Еволюція управлінського обліку.
2. Управлінський облік в інформаційній системі підприємства.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема № 3. Класифікація і поведінка витрат

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо класифікації витрат в управлінському обліку.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання за темою:

1. Поняття та необхідність обліку витрат
2. Класифікація витрат в управлінському обліку
3. Поведінка витрат та методи її вивчення

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти

1. Як класифікують витрати за економічними елементами?
2. Як класифікують витрати за статтями калькуляції?
3. Як класифікують витрати за видами діяльності?
4. Як класифікують витрати для прийняття управлінських рішень?
5. Як класифікують витрати для контролю за діяльністю окремих підрозділів?
6. Які витрати вважають релевантними, а які не релевантними?

Методичні вказівки:

При вивченні теми важливо запам'ятати, що для прийняття управлінських рішень потрібні не тільки відомості про витрати, які вже мали місце в минулих періодах, але й потрібна інформація про релевантні витрати, тобто майбутні витрати, можуть бути змінені внаслідок прийняття управлінських рішень. Це витрати, що відрізняють одну альтернативу від іншої. Крім того необхідно враховувати витрати дійсні, які вже відбулися та уявні (альтернативні), притаманні лише управлінському обліку і які передбачають можливу вигоду, яка витрачається коли вибір одного напрямку дій вимагає відмовитися від альтернативного рішення. Поведінка витрат – це характер реагування витрат на зміни в діяльності підприємства. Вивчення поведінки витрат дає змогу зробити оцінку витрат і побудувати їх функцію для прогнозування майбутніх витрат для різних рівнів діяльності.

Міні-лексикон:

Витрати, операційний прибуток, постійні витрати, змінні витрати, релевантні витрати, дійсні та уявні витрати, поведінка витрат, функція витрат.

Література: 1.3 (стор.437-446), 1.4 (стор. 105-114), 2.1 (Стор. 35-40), 2.2 (стор. 70-89).

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Підприємство виробляє кріплення з алюмінію. Впродовж кварталу виробничі витрати підприємства охоплювали:

Зарплату, грн.		Матеріали, грн.	
верстатників	140000	алюміній	400000
майстрів	75000	запчастини для верстатів	36000
механіків	40000.	мастильні матеріали	12000.

Прямі витрати підприємства дорівнюють, грн.:

- а) 540000;
- б) 592000;
- в) 651000;
- г) 703000.

2. Виробничі витрати підприємства включають, грн.:

- прямі матеріали 600000
- пряму зарплату 200000
- змінні загальновиробничі витрати 40000
- постійні загальновиробничі витрати 70000.

2.1. Основні витрати підприємства дорівнюють, грн.:

- а) 600000;
- б) 640000;
- в) 800000;
- г) 910000.

2.2. Конверсійні витрати дорівнюють, грн.:

- а) 200000;

- б) 240000;
- в) 270000;
- г) 310000.

3. Запас готової продукції на початок квітня становив 50000 грн. Упродовж квітня витрати підприємства становили:

– зарплата робітників	40000
– прямі матеріали	30000
– амортизація верстатів	10000
– витрати на рекламу	6000
– витрати на охорону території підприємства	4000

Собівартість реалізованої упродовж квітня продукції становила 100000 грн. Запас готової продукції на кінець квітня дорівнює:

- а) 30000;
- б) 34000;
- в) 40000;
- г) 70000.

4. Змінні витрати на одиницю продукції становили 6 грн. при обсязі виробництва 1000 од. Чому дорівнюють змінні витрати на одиницю при обсязі виробництва 1500 од., грн.:

- а) 4;
- б) 5;
- в) 6;
- г) немає правильної відповіді

5. Постійні витрати на одиницю становили 3 грн. при обсязі виробництва 10000 одиниць. Чому дорівнюють постійні витрати на одиницю при обсязі виробництва 6000 одиниць, грн.:

- а) 3;
- б) 4;
- в) 5;
- г) немає правильної відповіді

Теми для рефератів

1. Класифікація витрат у фінансовому та управлінському обліку
2. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.
3. Підходи до розподілу накладних виробничих витрат.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема № 3. Класифікація і поведінка витрат

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо поведінки витрат залежно від змін в діяльності підприємства.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання за темою:

1. Поняття та необхідність обліку витрат
2. Класифікація витрат в управлінському обліку
3. Поведінка витрат та методи її вивчення

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти

1. Що розуміється під поведінкою витрат?
2. Які фактори впливають на поведінку витрат?
3. Що треба розуміти під функцією витрат?
4. Які основні методи побудови функції витрат?
5. Що розуміють під технологічним аналізом?
6. Які переваги технологічного аналізу?
7. У чому полягає сутність методу вищої-нижчої точки?

Методичні вказівки:

При вивченні теми важливо запам'ятати, що поведінка витрат – це характер реагування витрат на зміни в діяльності підприємства. Вивчення поведінки витрат дає змогу зробити оцінку витрат і побудувати їх функцію для прогнозування майбутніх витрат для різних рівнів діяльності.

Міні-лексикон:

Поведінка витрат, функція витрат, коефіцієнт реагування витрат, оцінка витрат, передбачення витрат.

Література: 1.3 (стор.437-446), 1.4 (стор. 105-114), 2.1 (Стор. 35-40), 2.2 (стор. 70-89).

План проведення заняття:

- I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів освіти, розв'язування питань

різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестове завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Загальні витрати підприємства на виробництво 20000 одиниць продукції становили

240000 грн. (зокрема змінні витрати на одиницю 7 грн.). Витрати підприємства на виробництво 15000 одиниць продукції дорівнюють, грн.:

- а) 180000;
- б) 205000;
- в) 240000;
- г) 275000.

2. Загальні витрати на виробництво 8000 одиниць продукції становили 80000 грн. (зокрема змінні 48000 грн.). Загальні витрати на виробництво 10 000 одиниць дорівнюють, грн.:

- а) 80000;
- б) 92000;
- в) 98000;
- г) 100000;
- д) 108000.

3. Витрати й доходи коледжу залежать від кількості учнів. Далі наведено дані про доходи та витрати коледжу залежно від набору учнів:

Кількість учнів	Дохід, грн.	Витрати, грн.
100	30000	21000
150	45000	27000
160	48000	28000
200	60000	32000
200	63000	32550

Маржинальні витрати у разі набору 201-го учня дорівнюють:

- а) 32550;
- б) 30450;
- в) 3000;
- г) 550;
- д) 275.

4. Витрати підприємства на контроль якості продукції наступні:

Місяць	Обсяг виробництва, одиниць	Витрати, грн.
Січень	4200	14700
Лютий	4800	16200
Березень	2400	9000
Квітень	3000	10800

Травень	6000	19800
Червень	5400	18300

Витрати на контроль якості у липні у разі виробництва 5000 од. становитимуть, грн.:

- а) 16800;
- б) 17000;
- в) 18800;
- г) інша сума

5. Витрати підприємства за останні шість місяців становили:

Місяць	Обсяг виробництва, одиниць	Витрати, грн.
Січень	2400	26100
Лютий	2160	25080
Березень	2430	26850
Квітень	2760	28080
Травень	2850	28875
Червень	2700	27450

Витрати на виробництво 2940 одиниць продукції становитимуть, грн.:

- а) 28530;
- б) 28980;
- в) 29370;
- г) 29100;
- д) 29433.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернув увагу на основні помилки при його виконанні

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема № 4. Методи обліку і калькулювання витрат.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо методів обліку і калькулювання витрат, сутності обліку і калькулювання за повними та за змінними витратами.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Методичні вказівки:

При вивченні теми необхідно усвідомити те, які фактори впливають на облік витрат, що відповідно впливає на вибір систем та методу обліку витрат та калькулювання. Методи обліку витрат поділяються в залежності від об'єкта

витрат на такі: подетальний, за окремими виробами, за групами виробів, на замовлення, за процесами, за виробництвами. Методи калькулювання: позамовний, попередільний, попроцесний, нормативний. Звернути увагу на розподіл непрямих витрат.

Міні-лексикон:

Повні витрати, калькулювання собівартості, маржинальний дохід, метод директ – костинг, метод стандарт – кост, неповні витрати.

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Навчальні питання за темою:

1. Облік витрат та фактори, що впливають на їх побудову
2. Системи та методи обліку витрат та калькулювання
3. Розподіл витрат
4. Поняття калькуляції та їх види. Собівартість та види собівартості

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти

1. Для чого необхідний облік витрат та що таке метод обліку витрат? Що таке розподіл витрат?
2. Що є предметом калькуляції? Охарактеризуйте методи калькулювання собівартості продукції.
3. Розкрийте сутність методу калькулювання змінних витрат.
4. У чому особливості нормативного способу розподілу витрат?
5. У чому полягає сутність обліку неповних витрат?

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Загальновиробничі витрати підприємства дорівнюють 600000 грн. при обсязі виробництва трьох виробів:

Виріб А) 200 од.

Виріб Б) 300 од.

Виріб В) 500 од.

Кожна одиниця потребує обробки відповідно 7, 12, 20 машино-годин. Прямі витрати праці на одиницю дорівнюють:

Виріб А) 75 грн.;

Виріб Б) 50 грн.;

Виріб В) 40 грн.

У разі використання машино-годин як бази розподілу загальновиробничі витрати на одиницю виробу Б дорівнюють, грн.:

- а) 280;
- б) 480;
- в) 680;
- г) 800;
- д) жодна з наведених.

2. Підприємство застосовує метод прямого розподілу накладних витрат обслуговуючих підрозділів є така інформація за січень 2014 року:

Обслуговуючі підрозділи		
	Ремонтний цех	Енергоцех
Накладні витрати, грн.	370 400	180 000
Розподіл послуг обслуговуючих підрозділів, наданих:		
Ремонтному цеху	х	10%
Енергоцеху	20%	х
Основному цеху № 1	40%	30%
Основному цеху № 2	40%	60%
Сума витрат енергоцеху, розподілена на основний цех № 2, дорівнює, грн.:		
а) 72000;		
б) 90000;		
в) 108000;		
г) 120000.		

3. Підприємство використовує систему калькулювання за замовленнями і має два цехи. Далі наведено бюджетні виробничі витрати на наступний рік:

Витрати	Цех № 1	Цех № 2
Прямі матеріальні витрати, грн.	1400000	200000
Прямі витрати на оплату праці, грн.	400000	1600000
Загальновиробничі витрати, грн.	1200000	800000

Фактичні витрати на виконання замовлення № 214 були такими:

Прямі матеріальні витрати, грн. 50000

Прямі витрати на оплату праці, грн.:

Цех № 1 16000

Цех № 2 24000.

Розподіл загальновиробничих витрат на замовлення здійснюють, виходячи з бюджетної ставки розподілу на базі прямих витрат на оплату праці.

Загальні витрати на виконання замовлення № 214 дорівнюють, грн.:

- а) 100000;
- б) 110000;
- в) 130000;
- г) 150000.

4. Підприємство використовує систему калькулювання за процесами. Є такі дані за вересень, одиниць:

Незавершене виробництво на початок місяця	
(матеріали 100%, витрати на обробку 60%)	2000
Запуск упродовж вересня	10000
Завершено обробку та передано на склад	8000
Незавершене виробництво на кінець місяця	
(матеріали 100%, витрати на обробку 20%)	4000

У разі використання методу середньозваженої собівартості еквівалентні одиниці продукції за вересень дорівнюють, одиниць:

4.1. для прямих матеріалів:

- а) 6800;
- б) 8800;
- в) 10000;
- г) 12000;
- д) інша величина.

4.2. для витрат на обробку:

- а) 6800;
- б) 7200;
- в) 8000;
- г) 8800;
- д) інша величина.

5. Підприємство досягає критичної точки, коли:

- а) результат від реалізації дорівнює нулю;
- б) виручка від реалізації дорівнює загальній сумі сукупних витрат;
- в) маржа зі змінних витрат дорівнює сумі постійних витрат;
- г) виручка від реалізації дорівнює сумі постійних витрат.

Практичні завдання:

Задача 1.

Компанія планує продати 40000 одиниць продукції. Постійні витрати компанії 80000 грн., а змінні витрати становлять 60% ціни реалізації. Якою повинна бути ціна реалізації одиниці продукції для отримання операційного прибутку в розмірі 20000 грн.

Задача 2.

Нижче наведено прогноз продажу компанії, яка реалізує велосипеди, одиниць:

Місяць	Очікуваний обсяг продажу	Необхідний запас на кінець місяця
Квітень	2800	630
Травень	3150	824
Червень	3300	850

Яку кількість велосипедів слід закупити в травні?

Задача 3.

Чому дорівнюють змінні витрати на одиницю, якщо ціна продажу одиниці продукції становить 25 грн., обсяг продажу - 180 тис. одиниць, а загальний маржинальний дохід - 900 тис. грн.

Література: 1.3 (стор.460-466), 1.4 (стор. 143-153), 2.2 (стор. 100-148), 2.1 (стор.138-141)

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема № 5 Облік і калькулювання за повними витратами.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо методів обліку і калькулювання повних витрат, сутності обліку і калькулювання за повними витратами.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Вітчизняні методи обліку і калькулювання за повними витратами
2. Зарубіжні методи обліку і калькулювання повних витрат
3. Облік і розподіл не прямих витрат (метод однорідних секцій, метод стандарт-косту, метод нормативного розподілу витрат)

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. У чому сутність калькулювання за повними витратами?
2. У чому полягає сутність позамовного методу обліку витрат і яка сфера його застосування?
3. Чим відрізняється безнапівфабрикатний варіант попередільного методу від напівфабрикатного ?

4. Які методи визначення повних витрат використовуються в закордонній практиці?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо запам'ятати, що при здійсненні аналізу витрат їх потрібно розділяти на умовно-змінні та умовно-постійні. Необхідно відокремити виробничі та невиробничі витрати, прямі та непрямі витрати при їх віднесенні на собівартість продукції (послуг). Доцільно ознайомитися також з зарубіжними методами обліку і калькулювання повних витрат, а саме: методом однорідних секцій, методом стандарт-косту та методом нормативного розподілу постійних витрат.

Міні-лексикон:

Виробничі витрати, невиробничі витрати, умовно-змінні, умовно-постійні витрати, напівфабрикатний метод, безнапівфабрикатний метод обліку витрат.

План проведення заняття:

- I.** Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II.** Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Практичні завдання:

Задача 1.

Компанія "Оскар" виготовляє два вироби (А і Б) у спільному технологічному процесі. Спільні витрати на виробництво дорівнюють 160000 грн. 5000 виробів А можуть бути реалізовані у точці розділення за ціною 40 грн. за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку 40000 грн.) і продані за ціною 50 грн. 20000 виробів Б можуть бути продані в точці розділення за ціною 30 грн. за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку 40000 грн.) і продані за ціною 32 грн.. Яким буде прибуток компанії у разі подальшої обробки виробу А замість продажу його в точці розділення.

Задача 2.

Підприємство використовує систему калькулювання за замовленнями і має два цехи. Далі наведено бюджетні виробничі витрати на наступний рік:

Витрати	Цех №1	Цех №2
Прямі матеріальні витрати, грн.	1400000	200000
Прямі витрати на оплату праці, грн.	400000	1600000

Загальновиробничі витрати, грн.	1200	800000
Фактичні витрати на виконання замовлення № 214 були такими:		
Прямі матеріальні витрати, грн.	50000	
Прямі витрати на оплату праці, грн.:		
Цех № 1	16000	
Цех № 2	24000	

Розподіл загальновиробничих витрат на замовлення здійснюють, виходячи з бюджетної ставки розподілу на базі прямих витрат на оплату праці. Визначити загальні витрати на виконання замовлення № 214 .

Теми для рефератів:

1. Метод стандарт – кост, його особливості та застосування.
2. Метод нормативного розподілу непрямих витрат – перехідний до методу калькулювання неповних витрат.

Література: 1.3 (стор.475-490), 1.4 (стор. 190-293), 2.2 (стор. 149-156)

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернув увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема № 6. Облік і калькулювання за змінними витратами.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо методів обліку і калькулювання змінних витрат, сутності обліку і калькулювання за змінними витратами, маржинальний підхід до обліку витрат.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Системи обліку і калькулювання за змінними витратами.
2. Система директ-костинг – система обліку змінних витрат, його переваги і можливості.
3. Етапи розрахунку директ-костингу.
4. Стратегічний управлінський облік.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. У чому сутність системи калькуляції за змінними витратами?
2. Які основні особливості методу(системи) директ-костингу?
3. Що таке маржинальний дохід, які особливості його розрахунку?
4. Як складають звіти про фінансові результати у системі директ-костинг?
5. У чому переваги розвинутого директ-костингу?

6. У чому полягає методика багатоступеневого покриття постійних витрат?
7. Які основні недоліки системи директ-костинг?
8. Що таке стратегічний облік та які його передумови?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо запам'ятати, що передумовами впровадження методів обліку змінних витрат у практику вітчизняних підприємств є групування витрат на умовно-змінні та умовно-постійні та змінення методики формування та обліку виробничої собівартості продукції. Система калькулювання змінних витрат дає змогу визначити маржинальний дохід, який застосовується для аналізу прибутковості та прийняття управлінських рішень.

Міні-лексикон:

Система директ – костинг, постійні виробничі накладні витрати, маржинальний дохід, стратегічний управлінський облік.

Література: 1.3 (стор.491-498), 1.4 (стор. 336-370), 2.2 (стор. 157-161)

План проведення заняття:

- I.** Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II.** Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Практичні завдання:

Задача 1.

Підприємство реалізує продукцію за ціною 50 грн. за одиницю. Змінні витрати на одиницю становлять 30 грн., а загальні постійні витрати дорівнюють 150000 грн. Запланований обсяг продажу 10000 одиниць. Чому дорівнює фактор операційного важеля ?

Тестове завдання

1. Вироби А і В є результатом спільного виробництва. Впродовж звітного періоду було вироблено 4000 одиниць А і 2000 одиниць В. Загальна вартість продажу виробів А у точці розділення становить 15000 грн., а виробів В — 10000 грн. Якщо продовжити подальшу обробку виробів А, додаткові витрати на обробку становитимуть 3000 грн., а вартість їх продажу зросте до 20000 грн. Продовження обробки виробів В потребує додаткових витрат у сумі 1000 грн., а вартість їх продажу зросте до 12000 грн.

Сума спільних витрат, розподілена на виріб А методом вартості продажу, становила 9000 грн.

Чому дорівнює загальна сума спільних витрат?

- а) 14400 грн.;
- б) 15000 грн.;
- в) 18400 грн.;
- г) 19000 грн.

2. Витрати на виробництво 10000 одиниць продукції за звітний місяць включають, грн.:

- прямі матеріальні витрати 40000;
- прямі витрати на оплату праці 160000;
- змінні загальновиробничі витрати 120000;
- постійні загальновиробничі витрати 180000.

Запаси готової продукції на кінець місяця становили 2000 одиниць.

Різниця в оцінці запасів при застосуванні калькулювання змінних і повних витрат дорівнює, грн.:

- а) 36000;
- б) 18000;
- в) 12000;
- г) відсутня;
- д) жодна з наведених.

3. Підприємство застосовує систему калькулювання на основі діяльності. Заплановані виробничі накладні витрати підприємства включають, грн.:

- витрати на придбання деталей 240000;
- витрати на складальні операції 600000;
- витрати на пакування продукції у цеху 120000.

Прямі матеріальні витрати на одиницю продукції дорівнюють 30 грн., а прямі витрати на оплату праці - 10 грн.

Упродовж звітного періоду обсяг діяльності підприємства включав: 12000 придбаних деталей, 15000 деталей у процесі виробництва, 16000 готових виробів.

Виробнича собівартість одиниці готової продукції дорівнює, грн.:

- а) 40;
- б) 67,5;
- в) 100;
- г) 107,5.

4. За збільшення обсягу діяльності:

- а) постійні витрати на одиницю продукції збільшуються;
- б) загальна сума постійних витрат збільшується;
- в) загальна сума постійних витрат залишається незмінною;

г) постійні витрати на одиницю продукції зменшуються.

5. Основними (відмітними) рисами безнапівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) передача напівфабрикатів без калькулювання їх собівартості;
- б) передача напівфабрикатів за їх собівартістю;
- в) наявність статті «Напівфабрикати власного виробництва»;
- г) відсутність статті «Напівфабрикати власного виробництва».

Теми для рефератів:

- 1. Сутність і організація обліку за методом директ-костинг.
- 2. Особливості розвинутого директ-костингу, його переваги і можливості.
- 3. Зародження і розвиток стратегічного обліку.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема № 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо методів обліку і калькулювання за нормативними витратами.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

- 1. Суть і завдання нормативного методу обліку витрат
- 2. Організація обліку нормативних витрат
- 3. Складання нормативної калькуляції собівартості продукції
- 4. Облік і аналіз відхилень від нормативів та їх вплив на прибуток

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

- 1. У чому сутність та завдання нормативного методу обліку витрат?
- 2. Назвіть основні елементи нормативного методу обліку витрат.
- 3. Як документують зміни норми витрат?
- 4. Що таке нормативна калькуляція, як її складають?
- 5. Навіщо ведуть облік зміни норм?
- 6. На основі яких параметрів розраховують норму?
- 7. Яка особливість побудови обліку випуску готової продукції?
- 8. Як формують оптову ціну?
- 9. Як документують зміни норми витрат?
- 10. Як здійснюють облік відхилень, який порядок їх аналізу?

11. Чим відрізняється нормативний метод обліку витрат від методу стандарт-кост?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо усвідомити зв'язок нормативного методу з методом стандарт – кост та їх відмінності. Важливим завданням нормативного обліку є своєчасне попередження нераціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства. Визначити переваги та недоліки нормативного методу обліку витрат, принципи його побудови. Засвоїти порядок складання нормативної калькуляції собівартості та аналіз відхилень від неї.

Міні-лексикон:

Нормативний метод, організація обліку, відхилення від норм, розподілені загальноновиробничі витрати.

Література: 1.3 (стор.503-511), 1.4 (стор. 439-458), 2.1 (Стор. 141-154)

План проведення заняття:

- I.** Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II.** Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Приймаючи рішення щодо скорочення сегмента, слід розглядати:
 - а) всі витрати, що змінюються;
 - б) лише змінні витрати;
 - в) всі витрати, що залишаються незмінними;
 - г) всі витрати.
2. У системі обліку нормативних витрат за методом стандарт-кост усі записи поррахунках запасів і витрат ведуться:
 - а) тільки за нормативами;
 - б) за нормативами, відхиленнями і разом (фактично);
 - в) тільки за фактичними витратами;
 - г) за фактичними витратами і відхиленнями від норм.
3. У процесі формування оперативного бюджету останнім кроком звичайно є підготовка бюджетного:
 - а) звіту про фінансові результати;

- б) балансу;
- в) звіту про грошові кошти;
- г) звіту про капітальні інвестиції.

4. Які з наведених нижче категорій є системами обліку:

- а) переплетена;
- б) автономна;
- в) аналітична;
- г) загальна;
- д) інтегрована;
- е) періодична.

5. Витрати підприємства за останні шість місяців становили:

Місяць	Обсяг виробництва,	Одиниць	Витрати,
Січень	2	100	
Лютий	2	080	
Березень	2	850	
Квітень	2	080	
Травень	2	875	
Червень	2	450	

Витрати на виробництво 2940 одиниць продукції становитимуть, грн.:

Практичні завдання:

Задача 1.

Упродовж травня підприємство виготовило 10000 одиниць продукції, а його загальновиробничі витрати включали, грн.:

непряма зарплата	16000;
непрямі матеріали	12000;
комунальні послуги	3000;
амортизація устаткування	7000.

Ставка розподілу загальновиробничих витрат дорівнює 4 грн. на одиницю, а зайворозподілені та нерозподілені загальновиробничі витрати списують на собівартість реалізованої продукції.

Задача 2.

Витрати на виробництво 100000 одиниць продукції заплановані в сумі 150000 грн. (зокрема постійні витрати 30000 грн.). Фактично витрати становлять 142500 грн. за обсягу виробництва 90000 од. Яке відхилення від бюджету виробничих витрат має місце за рахунок ефективності?

Теми для рефератів:

1. Організація обліку витрат за нормативним методом.
2. Методика і техніка обліку відхилень від норм.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема № 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо аналізу взаємозв'язку витрат підприємства, обсягів його діяльності та прибутку як результату діяльності.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Мета і методи аналізу "витрати - обсяг - прибуток".
2. Основні припущення аналізу "витрати - обсяг - прибуток".
3. Визначення точки беззбитковості за допомогою рівнянь.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. У чому головна мета аналізу «витрати-обсяг-прибуток»?
2. Назвіть припущення, що покладені в основу аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку?
3. Поясніть термін “точка беззбитковості”.
4. Які фактори впливають на прибуток, як можна моделювати їх вплив?
5. Поясніть термін “витрачена потужність”.
6. Про що свідчать показники запасу міцності?
7. Як розрахувати коефіцієнт запасу міцності?
8. Які методи використовують під час аналізу «витрати-обсяг-прибуток»?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо запам'ятати, що при здійсненні аналізу взаємозв'язку витрат та обсягів діяльності потрібно пам'ятати, що окрім зміни обсягів діяльності на витрати та кінцевий результат – прибуток, можуть впливати й інші фактори. Тому необхідно відокремити вплив інших факторів і розглядати лише вплив зміни обсягів діяльності на розмір витрат. Для здійснення аналізу взаємозв'язку використовують як математичні, так і графічні методи.

Міні-лексикон:

Витрати, обсяг діяльності, основні припущення, «точка беззбитковості».

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів освіти:

1. Якщо одночасно збільшуються постійні за змінні витрати на одиницю, тоді точки беззбитковості:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється;
- г) вплив не можна визначити з наведеної інформації.

2. Є такі дані про діяльність підприємства, грн.:

Продаж 1 200 000

Змінні витрати 240 000

Постійні витрати 60 000

Точка беззбитковості підприємства дорівнює, грн.:

- а) 60 000;
- б) 300 000;
- в) 75 000;
- г) 240 000.

3. Компанія планує продати 40 000 одиниць продукції. Постійні витрати компанії

80 000 грн., а змінні витрати становлять 60% ціни реалізації. Для отримання операційного прибутку в розмірі 20 000 грн. ціна реалізації одиниці продукції має бути, грн.:

- а) 3,75;
- б) 4,17;
- в) 5,00;
- г) 6,25

4. Компанія "Анкор" планує продати 25 000 викруток за ціною 2,00 грн. за одиницю. Коефіцієнт маржинального доходу становить 25%. Якщо запланований обсяг продажу є точкою беззбитковості компанії, тоді її постійні витрати дорівнюють, грн.:

- а) 50 000;
- б) 200 000;
- в) 12 500;
- г) 100 000.

5. Компанія "Заур" реалізувала 150 000 замків за ціною 9,00 грн. за одиницю. Постійні витрати компанії становили 420 000 грн., а операційний прибуток 300 000 грн. Загальні змінні витрати компанії дорівнюють, грн.:

- а) 930 000;
- б) 720 000;
- в) 630 000;
- г) 1 050 000.

Теми для рефератів:

- 1. Методи аналізу «витрати - обсяг - прибуток».
- 2. Визначення точки критичного обсягу.

Література: 1.3 (стор.516-541), 1.4 (стор. 391-411), 2.1 (Стор. 45-53), 2.2 (стор. 177-200)

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема № 9. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо використання відповідних методів аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку для визначення критичної точки («точки беззбитковості»)

Кількість годин - 2 години

Місце проведення: навчальний кабінет.

Навчальні питання:

- 1. Маржинальний метод визначення точки беззбитковості.
- 2. Графічні методи аналізу.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти

- 1. Наведіть приклади розрахунку точки беззбитковості за допомогою показника маржинального доходу.
- 2. Як визначити обсяг продажу, необхідний для отримання бажаного прибутку?
- 3. Як визначити прибуток за певного обсягу продажу?
- 4. Що таке запас міцності(припустима маржа)? Для чого використовують цей показник?
- 5. Що таке операційний важіль? Як його обчислити?
- 6. Для чого аналізують беззбитковість?

7. Що таке маржинальний дохід на одиницю продукції, середньозважений маржинальний дохід?

8. Як аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» сприяє прийняттю управлінських рішень?

9. Назвіть графіки, які дають змогу проілюструвати взаємозв'язок «витрати-обсяг-прибуток», та поясніть їх призначення.

10. Що описує графік прибутку?

11. Як побудувати графік маржинального доходу?

12. Чим відрізняється графік беззбитковості від графіку маржинального доходу?

Методичні вказівки:

При вивченні теми слід пам'ятати, що при проведенні аналізу «витрати – обсяг – прибуток» необхідно дотримуватися певних припущень для об'єктивного відображення даного взаємозв'язку, щоб інші фактори не могли вплинути на результат аналізу для прийняття правильних управлінських рішень. Потрібно усвідомити, що при проведенні аналізу використовуються як математичні, так і графічні методи аналізу. Важливим елементом аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг діяльності – прибуток» є аналіз беззбитковості, який передбачає розрахунки точки беззбитковості, що в літературі визначається як критична точка. Для її розрахунку використовується метод рівнянь, маржинальний метод, а також – графічні методи.

Міні-лексикон:

Точка беззбитковості, маржинальний дохід, запас міцності, операційний важіль, фактор операційного важеля.

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів освіти.

1. Змінні витрати становлять 70% продажу, а загальні постійні витрати дорівнюють

105 000 грн. Точка беззбитковості дорівнює, грн.:

- а) 73 500;
- б) 315 000;
- в) 350 000;

г) 150 000.

2. Продаж ВАТ "Перун" становить 400 000 грн. при точці беззбитковості

240 000 грн. Чому дорівнює коефіцієнт запасу міцності?

- а) 166,7%;
- б) 60%;
- в) 66,7%;
- г) 40%;

3. Компанія "Шаман" реалізує два вироби А і Б у співвідношенні 2 до 3. Маржинальний дохід на одиницю дорівнює: 40 грн. для А і 20 грн. для Б. Постійні витрати компанії становлять 4 200 000 грн. Скільки одиниць обох виробів слід продати, щоб компанія була беззбитковою:

- а) 140 000;
- б) 150 000;
- в) 168 000;
- г) 180 000.

4. Підприємство планує продати 100 000 одиниць виробу Х за ціною 8 грн. за одиницю та 200 000 одиниць виробу У за ціною 6 грн. за одиницю. Змінні витрати становлять 70% продажу для Х та 80% продажу для У. Для отримання загального операційного прибутку 320000 грн. постійні витрати мають бути, грн.:

- а) 160 000;
- б) 180 000;
- в) 480 000;
- г) 1 200 000.

5. Підприємство реалізує продукцію за ціною 50 грн. за одиницю. Змінні витрати на одиницю становлять 30 грн., а загальні постійні витрати дорівнюють 150 000 грн. Запланований обсяг продажу 10 000 одиниць. Фактор операційного важеля дорівнює:

- а) 0,25;
- б) 5;
- в) 4;
- г) 3,33.

Практичні завдання:

Задача 1.

Компанія "Анкор" планує продати 25 000 викруток за ціною 2,00 грн. за одиницю. Коефіцієнт маржинального доходу становить 25%. Чому дорівнюють постійні витрати якщо запланований обсяг продажу є точкою беззбитковості компанії.

Задача 2.

Змінні витрати становлять 70% продажу, а загальні постійні витрати дорівнюють 105 000 грн. Чому дорівнює точка беззбитковості.

Задача 3.

Протягом бюджетного періоду виробниче підприємство планує реалізувати в кредит готової продукції на суму 219 тис. грн. За оцінками величина коштів, що надійде від покупців, становитиме лише 143 тис. грн. При цьому інших надходжень не планується. Відповідно до бюджету загальна величина всіх платежів підприємства у звітному періоді дорівнюватиме 179 тис. грн., а залишок коштів на розрахунковому рахунку має становити щонайменше 10 тис. грн. Виходячи з наведених умов, визначте, яку суму необхідно додатково залучити підприємству в бюджетному періоді

Теми для рефератів:

1. Графічні методи аналізу «витрати - обсяг - прибуток».

Література: 1.3 (стор.516-541), 1.4 (стор. 391-411), 2.1 (Стор. 45-53), 2.2 (стор. 177-200)

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема № 10. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо поняття релевантності інформації для прийняття управлінських рішень

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика управлінських рішень.
2. Поняття релевантності інформації.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Що таке управлінські рішення та які вимоги до них ?
2. Назвіть етапи прийняття управлінських рішень?
3. Порівняйте альтернативні та релевантні витрати.
4. Яка різниця між стратегічними та поточними управлінськими рішеннями?

5. Як приймаються управлінські рішення в процесі виробництва та реалізації?

Методичні вказівки:

Потрібно усвідомити при вивченні даної теми, що в процесі своєї роботи менеджер повинен приймати значну кількість управлінських рішень як поточних, так і стратегічних. Для прийняття оптимальних управлінських рішень потрібна інформація про альтернативні витрати. Тому важливо запам'ятати, що тільки ті витрати називають релевантними, які можуть вплинути на прийняття управлінських рішень.

Міні-лексикон:

Релевантність, облікова інформація, управлінське рішення, інвестиції, ціноутворення.

Література: 1.3 (стор.542-549), 1.4 (стор. 479-540), 2.1 (Стор. 170-184), 2.2 (стор. 212-264)

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання здобувачів вищої освіти:

1. Які з наведених нижче питань є релевантними у разі прийняття рішення "виробляти чи купувати"?

- а) чи задовольняє підприємство якість продукції постачальника?
- б) чи забезпечить постачальник своєчасну доставку деталей?
- в) як довго постачальник зберігатиме встановлену ціну?
- г) усі наведені вище питання є релевантними.

2. У разі обмеженої кількості машино-годин слід виробляти продукцію, яка:

- а) має найбільший маржинальний дохід на одиницю;
- б) має найбільший коефіцієнт маржинального доходу;
- в) потребує меншої кількості машино-годин;
- г) забезпечує найбільший маржинальний дохід на 1 машино-годину.

3. Приймаючи рішення щодо скорочення сегмента, слід розглядати:

- а) всі витрати, що змінюються;

- б) лише змінні витрати;
- в) всі витрати, що залишаються незмінними;
- г) всі витрати.

4. Диференціальний аналіз передбачає виявлення витрат і доходів, які:

- а) однакові для альтернативних рішень;
- б) різні для альтернативних рішень;
- в) усіх без винятку, якщо вони матимуть місце;
- г) немає правильної відповіді серед наведених вище.

5. Виробнича собівартість одиниці продукції підприємства становить 70 грн. (зокрема змінні — 49 грн.), а її ціна — 105 грн. Підприємство отримало спеціальне замовлення на виробництво й реалізацію 1000 одиниць за ціною 63 грн. У разі прийняття замовлення та наявності вільної потужності прибуток підприємства:

- а) зросте на 14 000 грн.;
- б) зменшиться на 7 000 грн.;
- в) зросте на 18 000 грн.;
- г) зменшиться на 14 000 грн..

Практичні завдання:

Задача 1.

Підприємство планує реалізувати 200000 одиниць продукції. Постійні витрати підприємства становлять 400 000 грн., а змінні - 60% ціни продажу. За якої ціни продажу одиниці продукції може бути отриманий операційний прибуток у розмірі 100000 грн.

Задача 2.

Чому дорівнюють постійні витрати підприємства за умов, що ціна продажу одиниці продукції становить 30 грн., обсяг продажу - 70 тис. одиниць, змінні витрати на одиницю — 20 грн., а оперативний прибуток - 15 тис. грн.

Теми для рефератів

1. Поняття про релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття рішень.
2. Аналіз типових варіантів альтернативних рішень.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема № 9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо поняття релевантності інформації для прийняття поточних та інвестиційних управлінських рішень

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Прийняття поточних управлінських рішень.
2. Прийняття інвестиційних рішень.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Які фактори впливають на прийняття управлінських рішень?
2. Назвіть правила для прийняття поточних рішень.
3. Яка послідовність дій у процесі прийняття оперативних управлінських рішень?
4. На чому базовані рішення щодо розширення або скорочення сегмента?
5. На чому ґрунтовані рішення стосовно виготовлення у власному виробництві чи придбання «на стороні»?
6. Як приймаються рішення щодо ціноутворення? Які чинники впливають на ціноутворення?
7. Що таке інвестиції та які види інвестицій Ви знаєте?
8. Як оцінюють грошові кошти у різні періоди часу? Як визначають термін окупності капітальних інвестицій?
9. Яка різниця між стратегічними та поточними управлінськими рішеннями?
10. Оцінка ефективності інвестицій.

Методичні вказівки:

Потрібно усвідомити при вивченні даної теми, що в процесі своєї роботи менеджер повинен приймати значну кількість управлінських рішень як поточних, так і стратегічних. Для прийняття оптимальних управлінських рішень потрібна інформація про альтернативні витрати. Тому важливо запам'ятати, що тільки ті витрати називають релевантними, які можуть вплинути на прийняття управлінських рішень.

Міні-лексикон:

Релевантність, облікова інформація, управлінське рішення, інвестиції, ціноутворення.

Література: 1.3 (стор.542-549), 1.4 (стор. 479-540), 2.1 (Стор. 170-184), 2.2 (стор. 212-264)

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання здобувачів вищої освіти:

1. Компанія "Оскар" виготовляє два вироби (А і Б) у спільному технологічному процесі. Спільні витрати на виробництво дорівнюють 160 000 грн. 5 000 виробів А можуть бути реалізовані у точці розділення за ціною 40 грн. за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку 40 000 грн.) і продані за ціною 50 грн. 20 000 виробів Б можуть бути продані в точці розділення за ціною 30 грн. за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку 40 000 грн.) і продані за ціною 32 грн. У разі подальшої обробки виробу А замість продажу його в точці розділення прибуток компанії:

- а) збільшиться на 50 000 грн.;
- б) збільшиться на 10 000 грн.;
- в) збільшиться на 42 000 грн.;
- г) збільшиться на 2 000 грн.;
- д) зменшиться на 54 000 грн.

2. Виробнича собівартість деталей, які виготовляє підприємство "Ласт", становить 9,4 грн. (зокрема постійні витрати 3,8 грн.). Інше підприємство пропонує постачати ці деталі за ціною 7 грн. Загальні витрати підприємства "Ласт" на одну деталь у разі її придбання становлять, грн.:

- а) 5,6;
- б) 7,0;
- в) 10,8;
- г) 13,2.

3. Завод виготовляє 5 000 одиниць продукції У за квартал. Ціна одного виробу 12 грн., а змінні витрати на одиницю 8 грн.. Якщо припинити виробництво цієї продукції, то в разі скорочення постійних витрат на 16 000 грн. прибуток підприємства:

- а) зменшиться на 20 000 грн.;
- б) зменшиться на 4 000 грн.;
- в) збільшиться на 36 000 грн.;
- г) збільшиться на 4 000 грн.

4. Підприємство використовує спеціальний папір для виробництва основної продукції. Папір купують в упаковці, яка містить 100 аркушів і має вартість 200 грн. Витрати на одне замовлення становлять 30 грн., а річні витрати на зберігання однієї упаковки дорівнюють 3 грн. Підприємство

використовує 2 600 упаковок щорічно, а час виконання замовлення становить 1 тиждень. Економічний розмір замовлення дорівнює, упаковок:

- а) 203;
- б) 225;
- в) 228;
- г) 565;
- д) 631.

5. Нижче наведені витрати підприємства на одиницю продукції, грн.:

Змінні виробничі витрати 360

Розподілені постійні виробничі витрати 180

Змінні витрати на збут та управління 120

Розподілені постійні витрати на збут і управління 150.

Якщо націнка становить 150% змінних витрат, тоді ціна одиниці продукції дорівнюватиме, грн.:

- а) 720;
- б) 1 050;
- в) 1 200;
- г) 930;
- д) 1 300.

Практичні завдання:

Задача 1.

Виробнича собівартість деталей, які виготовляє підприємство "Ласт", становить 9,4 грн. (зокрема постійні витрати 3,8 грн.). Інше підприємство пропонує постачати ці деталі за ціною 7 грн. Чому становлять загальні витрати підприємства "Ласт" на одну деталь у разі її придбання?

Задача 2.

Змінні витрати становлять 70% продажу, а загальні постійні витрати дорівнюють 105000 грн. Чому дорівнює точка беззбитковості?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Тема № 10. Бюджетування і контроль.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо бюджетування, головний зміст якого зводиться до підвищення фінансово-економічної ефективності і фінансової стійкості підприємства

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Бюджет як інструмент системи управлінського контролю.
2. Види і форми бюджетів.
3. Порядок складання і призначення бюджетів. Бюджетний баланс.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Що таке бюджетування, яка його мета?
2. Дайте визначення бюджету та охарактеризуйте його основні функції.
3. В якій послідовності відбувається формування зведеного бюджету?
4. Охарактеризуйте основні складові зведеного бюджету.
5. Назвіть послідовність складання бюджетів виробничого підприємства.
6. Поясніть призначення бюджету грошових коштів.
7. Які особливості складання бюджету грошових коштів та бюджетного балансу?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо усвідомити, що при здійсненні бюджетування відбувається координації зусиль усіх підрозділів підприємства на досягнення кінцевого результату. Бюджетування є процесом підготовки окремих бюджетів, на основі оцінки майбутніх результатів операцій зі різними альтернативними рішеннями.

Міні-лексикон:

Бюджет (кошторис), бюджетування, генеральний бюджет, статичний бюджет, гнучкий бюджет, операційний бюджет, фінансовий бюджет.

Література: (стор.554-563), 1.4 (стор. 569-619), 2.1 (Стор. 291-307), 2.2 (стор. 340-379) 1.3 (стор.576-590), 1.4 (стор. 645-675), 2.1 (Стор. 339-365), 2.2 (стор. 405-487)

План проведення заняття:

- I.** Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II.** Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Який з наведених документів містить базову інформацію для планування прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці та виробничих закладних витрат?

- а) бюджетний звіт про прибуток;
- б) прогноз продажу;
- в) бюджет виробництва;
- г) бюджет грошових коштів;
- д) бюджет капітальних вкладень.

2. Бюджет витрат на збут та адміністративних витрат зазвичай не включає:

- а) страхування готової продукції;
- б) витрати на канцелярське приладдя;
- в) витрати на оренду приміщення офісу;
- г) витрати на амортизацію верстатів;
- д) витрати на рекламу.

3. Бюджет непрямих матеріалів і непрямой зарплати є:

- а) бюджетом загальновиробничих витрат;
- б) бюджетом грошових коштів;
- в) бюджетом адміністративних витрат;
- г) зведеним бюджетом;
- д) бюджетом витрат на збут.

4. Нижче наведено прогноз продажу компанії, яка реалізує велосипеди, одиниць:

Місяць	Очікуваний обсяг продажу	Необхідний запас на кінець місяця
Квітень	2800	630
Травень	2150	824
Червень	3300	850

Яку кількість велосипедів слід закупити в травні?

- а) 3974
- б) 3344
- в) 3150
- г) 3124
- д) 2956

5. Нижче наведено прогноз продажу компанії на наступні чотири місяці, грн.:

Квітень	50000
Травень	30000
Червень	45000

Липень 30000

Продаж за готівку становить 10% загального продажу. Половина коштів від продажу в кредит надходить у місяці продажу, а решта - в наступному місяці.

Очікувані надходження коштів у травні дорівнюють, грн.:

- а) 43000
- б) 41500
- в) 39000
- г) 30000
- д) 16500

Практичні завдання:

Задача 1.

Протягом бюджетного періоду виробниче підприємство планує реалізувати в кредит готової продукції на суму 219 тис. грн. За оцінками величина коштів, що надійде від покупців, становитиме лише 143 тис. грн. При цьому інших надходжень не планується. Відповідно до бюджету загальна величина всіх платежів підприємства у звітному періоді дорівнюватиме 179 тис. грн., а залишок коштів на розрахунковому рахунку має становити щонайменше 10 тис. грн. Виходячи з наведених умов, визначте, яку суму необхідно додатково залучити підприємству в бюджетному періоді

Витрати на виробництво 2 940 одиниць продукції становитимуть, грн.

Задача 2.

Виробнича собівартість деталей, які виготовляє підприємство "Ласт", становить 9,4 грн. (зокрема постійні витрати 3,8 грн.). Інше підприємство пропонує постачати ці деталі за ціною 7 грн. Загальні витрати підприємства "Ласт" на одну деталь у разі її придбання становлять, грн.

Теми для рефератів:

1. Характеристика видів і форм бюджетів.
2. Порядок складання і призначення операційних бюджетів.
3. Порядок складання і призначення фінансового бюджету.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Тема № 11. Бюджетування і контроль.

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо складання гнучкого бюджету та аналізу відхилень від бюджету.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

4. Призначення і порядок складання гнучких бюджетів.
5. Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Що таке гнучкий бюджет, для чого його використовують?
2. Що таке відхилення від гнучкого бюджету, як визначають та інтерпретують це відхилення?
3. Чому статистичний бюджет унеможливорює контроль і аналіз відхилень?
4. Яку функцію виконує бухгалтер-аналітик у процесі бюджетування?
5. Що таке бюджетний контроль, навіщо його застосовують?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо пам'ятати, що бюджетування має на меті визначити майбутні витрати підприємства за альтернативними варіантами за допомогою складання гнучких бюджетів та відповідно здійснювати контроль за виконанням бюджетів та їх коригування.

Міні-лексикон:

Статичний бюджет, гнучкий бюджет, технологія бюджетування, організація бюджетного процесу, бюджетний баланс.

Література: 1.3 (стор.554-563), 1.4 (стор. 569-619), 2.1 (Стор. 291-307), 2.2 (стор. 340-379)

План проведення заняття:

- I.** Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II.** Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Витрати на виробництво 100000 одиниць продукції заплановані в сумі 150000 грн. (зокрема постійні витрати 30000 грн.). Фактично витрати становлять 142500 грн. за обсягу виробництва 90000 од. Має місце відхилення від бюджету виробничих витрат за рахунок ефективності:
 - а) несприятливе 5500

- б) сприятливе 6500
- в) несприятливе 6500
- г) несприятливе 4500

2. Яке з наведених тверджень є помилковим?

- а) гнучкий бюджет допомагає підприємству контролювати накладні витрати;
- б) гнучкий бюджет охоплює діапазон діяльності, в межах якого компанія може діяти;
- в) гнучкий бюджет є тотожним статичному бюджету;
- г) гнучкий бюджет забезпечує корисну основу для зіставлення фактичних і очікуваних витрат.

3. Підприємство виготовляє один вид продукції, на виробництво якої згідно з нормою потрібно 6 м^2 матеріалів вартістю 13 грн. за 1 м^2 . Упродовж звітнього періоду було виготовлено 1000 од. продукції, а фактичні матеріальні витрати становили 6400 м^2 загальною вартістю 76800 грн.

Відхилення матеріальних витрат за рахунок використання становить, грн.:

- а) 1200
- б) (4800)
- в) (5200)
- г) 6400.

4. Стандартна собівартість одиниці продукції включає, грн.:

Змінні загальновиробничі витрати	(4 години • 4 грн.)	16
Постійні загальновиробничі витрати	(4 години • 5 грн.)	20
Стандартні витрати, розраховані на основі потужності		10000 годин

Упродовж звітнього періоду було заплановано виготовити 2500 одиниць.

Фактичні дані за звітний період:

Обсяг виробництва 2550 од.

Змінні загальновиробничі витрати 82875 грн.

Постійні загальновиробничі витрати 102500 грн.

Години праці 9900.

Відхилення постійних загальновиробничих витрат за рахунок обсягу дорівнює, грн.:

- а) 500
- б) 250
- в) (500)
- г) (1250)
- д) 1000.

5. На підставі даних п. 3, відхилення змінних загальновиробничих витрат за рахунок продуктивності дорівнює, грн.:

- а) 637, 5
- б) 1200,0
- в) (637,5)
- г) (1837,5)
- д) (1200,0)

Практичні завдання:

Задача 1.

Компанія "Заур" реалізувала 150 000 замків за ціною 9,00 грн. за одиницю. Постійні витрати компанії становили 420 000 грн., а операційний прибуток 300 000 грн. Чому дорівнюють загальні змінні витрати компанії?

Задача 2.

Підприємство виробляє кріплення з алюмінію. Впродовж кварталу виробничі витрати підприємства охоплювали:

Зарплату, грн.		Матеріали, грн.	
верстатників	140 000	алюміній	400 000
майстрів	75 000	запчастини для верстатів	36 000
механіків	40 000	мастильні матеріали	12 000

Чому дорівнюють прямі витрати підприємства?

Теми для рефератів:

- 4. Характеристика видів і форм бюджетів.
- 5. Порядок складання і призначення операційних бюджетів.
- 6. Порядок складання і призначення фінансового бюджету.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Тема № 12. Облік і контроль за центрами відповідальності

Навчальна мета заняття: оволодіння базовими теоретичними знаннями щодо.

Кількість годин – 2 години.

Місце проведення - навчальний кабінет.

Навчальні питання:

- 1. Поняття і класифікація центрів відповідальності.
- 2. Оцінка діяльності центрів відповідальності.

3. Трансфертні ціни та їх застосування.
4. Контроль та внутрішня звітність за центрами відповідальності.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Дайте визначення децентралізації управління, його переваг та недоліків.
2. Визначить поняття центрів відповідальності та їх видів. Наведіть приклади.
3. Що означає організація обліку за центрами відповідальності?
4. У чому полягають принципи організації та зміст обліку за центрами відповідальності?
5. Проаналізуйте організацію обліку відповідальності на основі стандартних витрат.
6. Як обліковують відхилення у системі рахунків бухгалтерського обліку?
7. Охарактеризуйте методику оцінки діяльності центрів доходу.
8. Охарактеризуйте методику оцінки діяльності центрів прибутку.
9. Охарактеризуйте методику оцінки діяльності центрів інвестицій.
10. Наведіть визначення загального поняття про трансфертне ціноутворення.
11. Охарактеризуйте методи трансфертного ціноутворення.
12. Які чинники впливають на трансфертне ціноутворення у транснаціональних корпораціях?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо запам'ятати, що кожний підрозділ, очолюваний керівником, який несе відповідальність за результати його діяльності, дістав назву "центр відповідальності". Вибір показників оцінювання центрів діяльності залежить насамперед від типу центру.

Міні-лексикон:

Центр відповідальності, центр доходу, центр витрат, центр інвестицій, центр прибутку, трансфертні ціни.

Література: 1.3 (стор.576-590), 1.4 (стор. 645-675), 2.1 (Стор. 339-365), 2.2 (стор. 405-487)

План проведення заняття:

- I.** Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.
- II.** Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Практичні завдання:**Задача 1.**

Запланований обсяг виробництва й реалізації продукції 2 000 шт.
 Нормативні затрати на одиницю продукції:

матеріали 15 кг по 30 грн. за кг.

трудові затрати 3 години праці при ставці 40 грн. за 1 год.

Загальновиробничі витрати:

- змінні 40 грн. за 1 год.

- постійні 120 грн. за 1 год.

Фактично вироблено 2800 шт., а витрати на виробництво становили:

матеріали 44 000 кг на суму 1760 000 грн., трудові затрати 13 600 годин, 680 000 грн.,

Накладні витрати:

- змінні 440 000 грн.

- постійні 240 000 грн.

Необхідно:

Визначити загальну суму відхилень фактичних витрат від нормативних (запланованих) показників і зробити розрахунок для кожної статті суми відхилень за рахунок конкретних чинників.

Задача 2.

Підрозділ електроніки, який є автономним сегментом компанії "Моторс", розглядає питання визначення трансфертної ціни комп'ютерних чипів для продажу підрозділу моторів. Є такі дані про собівартість комп'ютерного чипа, грн.:

Прямі матеріальні витрати	70
Прямі витрати на оплату праці	197,5
Змінні загальновиробничі витрати	80
Постійні загальновиробничі витрати	120
РАЗОМ	46750

Підрозділ електроніки продає чипи на зовнішньому ринку за ціною 1075 грн. за одиницю.

Підрозділ моторів отримав пропозиції зовнішніх постачальників, які пропонують аналогічні чипи за цінами від 750 до 1150 грн.

Необхідно:

1. Визначити найвищу та найнижчу трансфертну ціну комп'ютерного чипа.
2. Визначити, якою буде мінімальна трансфертна ціна, якщо підрозділ електроніки має можливість продавати всі чипи зовнішнім покупцям.

Теми для рефератів:

1. Фінансові та не фінансові критерії оцінки діяльності центрів відповідальності.
2. Принципи організації обліку та звітності за центрами відповідальності.
3. Облік і оцінка діяльності центрів витрат.

4. Облік і оцінка діяльності центрів інвестицій.
5. Облік і оцінка діяльності центрів прибутку.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Тема № 13. Взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти про взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку

Кількість годин - 2 години.

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку.
2. Відмінності управлінського та фінансового обліку.

Питання цільових виступів здобувачів освіти:

1. Які передумови виділення управлінського обліку в самостійну галузь бухгалтерської справи?
2. Яку інформацію використовують в бухгалтерському обліку?
3. Із яких елементів складається управлінський облік?
4. Чим виробничий облік відрізняється від управлінського?
5. Які методи управлінський облік запозичив із інших наук?
6. Які спільні риси об'єднують фінансовий, управлінський та податковий облік?
7. У чому полягають відмінності між фінансовим, управлінським та податковим обліком?

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми важливо запам'ятати, що кожний підрозділ, очолюваний керівником, який несе відповідальність за результати його діяльності, дістав назву "центр відповідальності". Вибір показників оцінювання центрів діяльності залежить насамперед від типу центру.

Міні-лексикон:

Операційний бюджет, фінансовий бюджет, зведений бюджет, центри відповідальності, трансфертне ціноутворення.

Література: 1.3 (стор.414-425); 1.4 (стор. 35-37, 41-43); 2.1 (стор. 6-8)

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Практичні завдання:

Задача 1.

Підприємство виготовляє пластикові каністри, які реалізує за ціною 96 грн. за одиницю. Було заплановано реалізувати 150 000 каністр. Фактично було продано 125 000 одиниць за ціною 94 грн. кожна.

Необхідно:

1. Розрахувати відхилення доходу за рахунок ціни та обсягу продажу.
2. Припустімо, що бюджетний обсяг продажу базувався на очікуваній частці ринку 10%, але фактично частка ринку становила 12,5% при загальному розмірі ринку 1 млн. каністр.

Запланований розмір ринку був 1,5 млн. каністр. Необхідно розрахувати відхилення доходу за рахунок розміру та частки ринку.

Задача 2.

Компанія "Кока-Лока" має філію у Сумах, яка є центром прибутку. Нижче наведено звіт цієї філії за останній рік, тис. грн.

Стаття	Бюджет	Відхилення від бюджету
Дохід від продажу	960	40
Собівартість реалізованої продукції		
Змінні витрати	480	32
Контрольовані постійні витрати	80	4
Витрати на управління та збут		
Змінні контрольовані витрати	96	4
Контрольовані постійні витрати	24	2
Неконтрольовані постійні витрати	20	0,8

Необхідно:

Скласти звіт про діяльність центру прибутку (філії) і дати оцінку роботи його керівника

Теми для рефератів:

1. Управлінський облік в інформаційній системі підприємства.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

3. Рекомендована література:**Основна література:**

- 1.1 Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV
- 1.2 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.1999р. №318
- 1.3 Садовська І.Б., Божидарник Т.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013
- 1.4 Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2012

Допоміжна література:

- 2.1 Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2009
- 2.2 Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. - К.: Скарб, 2006
- 2.3 Лень В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: «Знання - Прес», 2006
- 2.4 Нападовська Л.В. Управлінський облік. - К.: КНТУ, 2008

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/a#Find>
2. Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік». Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/ukr>
3. Видавнича група «Баланс клуб». Режим доступу: <https://balance.ua/ua/news/>